
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

היסטוריה ושינויי אקלים - 40356

תאריך עדכון אחרון 06-08-2014

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: גאוגרפיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: א. ספרא

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופסור רוני אלנבלום

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: msronni@mscc.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ייקבע בתחילת שנה"ל

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בהשפעת שינויי האקלים על ההיסטוריה. חלקו הראשון יוקדש לתורות דטרמיניסטיות שהיו מקובלות בעבר ונדחו, להבדלי ההשקפה בין מדעי הטבע והמדעים ההיסטוריים והארכיאולוגיים בעניין חשיבות האקלים בהיסטוריה. בהמשך ננתח את "תקופת החום הימי ביניימית" תקופה ששינויי האקלים שהתרחשו בה ותהליכי הדומינו שבאו בעקבותיהם תועדו בצורה מקיפה הן בתעודות ההיסטורית והן בממצאים הארכיאולוגיים התומכים בצורה חד משמעית בעדויות העולות מן העדויות ההיסטוריות. נבחן שאלות כמו טווח ההשפעה של שינוי אקלימי, דרכי ההשפעה של האקלים, משך השינוי ואופיו. כמו כן נדון גם באירועי שפע אקלימי והשפעתם על תהליכים היסטוריים באמצעות מקרה המבחן של רומא במאה הרביעית לפנה"ס.

מטרות הקורס:

מטרות הקורס כוללות הקניית רקע בהיסטוריה ובהיסטוריוגרפיה של שינויי אקלים בתקופות שונות, תוך חשיפת התלמידים לגישות ומתודולוגיות מגוונות במחקר ההיסטורי.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- להכיר היכרות בסיסית עם הגישות העיקריות במחקר הנוגעות להשפעתם של שינויי אקלים על תהליכים היסטוריים, בייחוד ביחס לאגן הים התיכון בתקופות כמו האנומליה הימי ביניימית.
- להבין את חשיבותם של מקורות טקסטואליים מגוונים להבנת והגדרת שינויי האקלים והמרחבים הגיאוגרפיים בהם הם מתרחשים.
- ליישם שיטות ניתוח וגישות ביקורתיות כלפי מקורות טקסטואליים.

דרישות נוכחות (%) :

נוכחות חובה בשיעורים (100%)

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא. מהי השפעתם של שינויי אקלים על הציוויליזציה האנושית? גישות עיקריות - בין קריסה ל resilience.
2. בין היסטוריה לאקלים - מחקרים וגישות קודמות. הנטינגטון ולאמב. כלים בחקר השינויים האקלימיים לאורך ההיסטוריה. חשיבותו של הטקסט ככלי.
3. "האופטימום הימי ביניימי" - מבט על ממערב וממזרח.
4. המאה ה-11 באירופה ובמערב אסיה - הקדמה.
5. פרקן ברודל ותיאוריית משכי הזמן. משברי המאה ה-11 והמאה ה-14 (Age Ice Little) כתהליכים

- של משך הזמן הבינוני.
6. משבר המאה ה-11 - היבטים תרבותיים. תהליכי דומינו.
 7. פריוודיציה של משבר אקלימי - כיצד ניתן להגדיר מהו המשבר ובאיזה טווח שנים הוא מתרחש?
 8. המשבר האקלימי והתפשטות חברות נוודים.
 9. משבר המאה ה-11 והתפתחות הערים בימי הביניים.
 10. קריסת האימפריה הרומית ומשבר המאה ה-11.
 11. הגדרת שפע והשפעות תיות הציוויליזציוניות - הדוגמא של רומא.

חומר חובה לקריאה:

1. Patricia MacAnany and Norman Yoffee, "Why We Question Collapse and Study Human Resilience, Ecological Vulnerability, and the Aftermath of Empire," *Questioning Collapse: Human Resilience, Ecological Vulnerability, and the Aftermath of Empire* (Cambridge, 2010), pp. 1-17.
2. H.H. Lamb, "The Early Medieval Warm Period and its Sequel," *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology*, 1 (1965), 13-37.
3. Uzi Elyada, "Concluding Remarks", in Fernand Braudel's *The Mediterranean - Space and history*, trans. Yoram Meltzer (Jerusalem, 2001), pp. 153-176 [in Hebrew]. יורם: תרגום, והיסטוריה מרחב - התיכון הים, ברודל פרנאן: ב, "דבר אחרית", אלידע עוזי. [Hebrew]. מלצר (ירושלים, 2001), עמ' 153-176.
4. Richard Bulliet, "The Big Chill", in Cotton, *Climate, and Camels in Early Islamic Iran: A Moment in World History* (New York, 2009), pp. 69-95.
5. Mark Carey, "Climate and history: a critical review of historical climatology and climate change historiography", *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 3:3 (2012), 233-249.
6. Karl W. Butzer, "Collapse, Environment and Society", *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 109:10 (2012), 3632-3639.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 70 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 0 %
 הגשת עבודה 0 %
 הגשת תרגילים 30 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
עוזרת הוראה בקורס: טל אולוס
מייל לפניות והגשת תרגילים:
History.climatechange@gmail.com